

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กรณีศึกษา โรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ มีการ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-Research Phase)
 - 1.1 การเลือกพื้นที่ในการวิจัย
 - 1.2 การเตรียมทีมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
 - 1.3 การเข้าสู่พื้นที่การวิจัย
 - 1.4 การเตรียมกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ
 - 1.5 การสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ
 - 1.6 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการวิจัย
2. ระยะการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis Phase)
3. ระยะการวางแผน (Planning Phase)
4. ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)
5. ระยะการสังเกต และการสะท้อนผล (Observation and Reflection)
6. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้
7. การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้

ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-Research Phase)

1. การเลือกพื้นที่การวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเลือกพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ในการวิจัย ซึ่งเป็นการเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยเหตุผลดังนี้ 1) ผู้วิจัยสามารถเข้าไปศึกษาในพื้นที่ได้ตลอดเวลาและการคมนาคมสะดวก 2) สถานศึกษาที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาที่มีความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนมีปัญหาแหล่งการเรียนรู้ไม่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียนให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีกับผู้วิจัยในการดำเนินการ 4) สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามกรอบ นโยบายแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ โรงเรียน 5) ผู้วิจัย ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ โรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน มีความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ในโรงเรียนเป็นอย่างดี

2. การเตรียมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

ตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ดังนั้นก่อนเข้าพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัย จึงเตรียมตัวเอง โดยศึกษากระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และในด้านบริบทของพื้นที่ศึกษา ศึกษาแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รายงานการประเมินภายนอก สมศ. และหลักการแนวคิดการพัฒนา สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้

ผู้ช่วยผู้วิจัย จำนวน 2 คน ผู้ช่วยวิจัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ช่วยวิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการจดบันทึก การบันทึกภาพและการช่วยอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ตามกระบวนการวิจัย

3. การเข้าสู่พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้ การเข้าสู่พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย ได้จัดทำหนังสือขออนุญาตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- 3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นารี อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม การบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- 3.2 ดร.สุชุม มูลเมือง อาจารย์พิเศษประจำศูนย์นวัตกรรม การบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- 3.3 ดร.พิสันธ์ นุ่นเกลี้ยง ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (CEO) กลุ่มบริษัท BSQM GROUP
- 3.4 ดร.กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
- 3.5 นางสาวฉันทันท์ สุวรรณเจริญ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียน วัดประชาบำรุง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการ โรงเรียน เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลการวิจัย โดยได้วางแผนพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลหลักในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลจนถึงการเผยแพร่ผลการวิจัย โดยได้รับความยินยอมจากกลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการ ผู้วิจัยชี้แจงอย่างชัดเจนถึงจุดมุ่งหมายในการวิจัย การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย หรือ ไม่ เป็นการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กิจกรรมกลุ่มและบทบาทของ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอน การขออนุญาต บันทึกเสียงและวิดีโอขณะทำการ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ เป็นความลับ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวมและจะทำลายเอกสารรวมทั้งข้อมูลทั้งหมดที่ได้ หลังจากการวิเคราะห์ แปรความหมายและสรุปผลการวิจัย และขออนุญาตผู้อำนวยการ โรงเรียน ดำเนินการวิจัย โดยศึกษาบริบทของสถานศึกษา ตั้งแต่สภาพแวดล้อม กรอบนโยบายการบริหารโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปี วิสัยทัศน์ พันธกิจ เอกสารแผนพัฒนาโรงเรียน รายงานการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอกของ สมศ. ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล)

4. การเตรียมกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้เลือกสรรบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการวิจัยโดยคัดเลือกคนจากบุคคลที่มีความรู้ มีความสนใจและสมัครใจรวมทั้งมีเวลาพอ ที่จะเข้าร่วมงานการวิจัยได้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการวิจัย ผลปรากฏว่า ผู้วิจัยสามารถ คัดเลือกบุคคลที่เข้ามาให้ข้อมูลหลัก กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการมีจำนวน 41 คน ดังนี้

- 4.1 ผู้บริหารโรงเรียนวัดชนะสงคราม จำนวน 1 คน
- 4.2 ครู จำนวน 15 คน
- 4.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน
- 4.4 ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน
- 4.5 หน่วยงานเอกชนในท้องถิ่น จำนวน 2 คน
- 4.6 นักเรียน จำนวน 10 คน

หลังจากที่ได้กลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการในการวิจัยใน เป็นเวลา 1 วัน คือ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ โดยจัดดำเนินการอบรมที่ศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนตำบล คลองนครเนื่องเขต

5. การสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ

การสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงานเอกชนในท้องถิ่นทั้งหมด จำนวน 41 คน มาร่วมประชุม

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง กำหนดภาคเช้า เวลา 9.00 น. - 12.00 น. หัวข้อเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากร คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวดี โรจน์ไพศาลกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายเข้าใจ ภาคบ่าย เวลา 13.00 -15.00 น. หัวข้อเรื่อง “แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน” วิทยากร คือ นางทิพย์วรรณ แจ่มไพบุลย์ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 มีกำหนดการดังภาคผนวก

6. การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูลหลายอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ช่วยวิจัย จากครูในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัย จำนวน 2 คน โดยมีหน้าที่

6.1 บันทึกเสียงสัมภาษณ์ บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการกิจกรรมต่าง ๆ เวลาประชุม ส่วนคนที่สองทำหน้าที่จดบันทึกข้อมูลการประชุม กิจกรรมผู้เข้าร่วม โครงการ การอบรมที่สังเกตได้ พร้อมช่วยงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

6.2 เครื่องบันทึกเทป เพื่อนำไปใช้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์และการประชุมทุกครั้งเพื่อให้เก็บได้อย่างละเอียด

6.3 กล้องถ่ายภาพนิ่ง เพื่อใช้บันทึกรวบรวมภาพในกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นวิธีการดำเนินงานของการวิจัย

6.4 กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว (VDO) เพื่อใช้ในการบันทึกเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ และบรรยากาศที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการปฏิบัติงานของโรงเรียนและการวิจัย

6.5 อุปกรณ์สำหรับจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ สมุดบันทึก ปากกา ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัดและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นที่ช่วยเสริมการทำงานให้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น

6.6 การสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย

6.6.1 แบบการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันปัญหาการจัดแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ

6.6.2 แบบบันทึกการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ

6.6.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์กระบวนการพลังสร้างสรรค์

6.6.4 แบบประเมินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนวัดชนะเลิศสงสาร

6.6.5 คู่มือเอกสารการจัดทำ กระบวนการพลังสร้างสรรค์ (Appreciation Influence-Control) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
 ขั้นที่ 1 Appreciation (A) คือ การทำให้ทุกคนยอมรับและชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกลึกแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์

ขั้นที่ 2 Influence (I) คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกัน กำหนดวิธีการหรือยุทธศาสตร์ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้ดีที่สุด

ขั้นที่ 3 Control (C) คือการนำวิธีการมา กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

6.6.6 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบโดยใช้การสนทนากลุ่ม เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อให้เครื่องมือเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (IOC: Index of Item Objective Congruence) ได้เท่ากับ .80 - 1.00 ทุกข้อ

ระยะการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational Analysis Phase)

ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการทำการวิเคราะห์สถานการณ์ การวิจัยของโรงเรียนวัดชนะเลิศสงสารที่เป็นพื้นที่การวิจัย เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐาน (Based Line Data) ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานใช้ในระยะต่อไป ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น 5 วัน มีกำหนดการวิเคราะห์สถานการณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 น. ได้ดำเนินการการประชุมระดมพลังสมอง (Brain Storming) รอบที่ 1 การสร้างความรู้และความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ สถานที่ประชุมศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขตผู้เข้าร่วมประชุม คือ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการจำนวน 41 คน บรรยากาศของการประชุมเป็นไปอย่างกันเอง ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการให้สมาชิกทุกท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเป็นอย่างไร โดยใช้การร่วมกันวิเคราะห์ห้วงค์กร ด้านใดที่ต้องพัฒนาเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อที่จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการปรับปรุงแก้ไข

ในลำดับต่อไปในแต่ละประเด็น โดย การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการและการจัด
แหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยนำเทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) มาใช้ในการวิเคราะห์
สถานการณ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้และความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่ง
การเรียนรู้ (Appreciation: A) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคน
โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำการประชุมและมีกิจกรรมการระดมพลังสมอง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุม
วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันกำหนดภาพอนาคตที่ต้องการของ
โรงเรียนในขั้นตอนนี้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการปฏิบัติกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ

กิจกรรม A.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียนและบริบทโดยรอบ ผู้วิจัยเป็น
ผู้ดำเนินกิจกรรมโดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. เริ่มด้วยการคิดคนเดียวตามแนวคิดของตนเอง
2. นำเสนอที่แต่ละคนให้กลุ่มฟังพร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม
3. คิดรวมกันในกลุ่มย่อยแล้วสรุปเป็นภาพรวม
4. ทุกกลุ่มย่อยนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ แล้วจะได้ข้อสรุปสภาพงานในปัจจุบันเป็นอย่างไร
เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็น รับฟัง และหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็น
ประชาธิปไตย

กิจกรรม A.2 กำหนดสภาพการเป็นแหล่งเรียนรู้ในอนาคตของโรงเรียน ที่คิดว่าน่าจะ
เป็นและเป็นไปได้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติ ดังนี้

1. เริ่มด้วยแนวคิดของตนเอง
2. นำเสนอที่แต่ละคนให้กลุ่มฟังพร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม
3. คิดรวมกันในกลุ่มย่อยแล้วสรุปเป็นภาพรวม
4. ทุกกลุ่มย่อยนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ แล้วจะได้ข้อสรุปที่ทุกคนต้องการร่วมกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทุกคนแสดงความคิดเห็น รับฟัง และหาข้อสรุป
ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย มีการนำเสนอที่แต่ละคน แล้วสรุปเป็นภาพรวม ได้ข้อสรุปสภาพ
ปัจจุบันปัญหาคือแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีน้อย ไม่เพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าหา
ความรู้ที่มีอยู่ก็ไม่มีประสิทธิภาพดีพอซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์
มาตรฐาน กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และสรุปความคิดเห็นว่า
จะร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในวันต่อไป

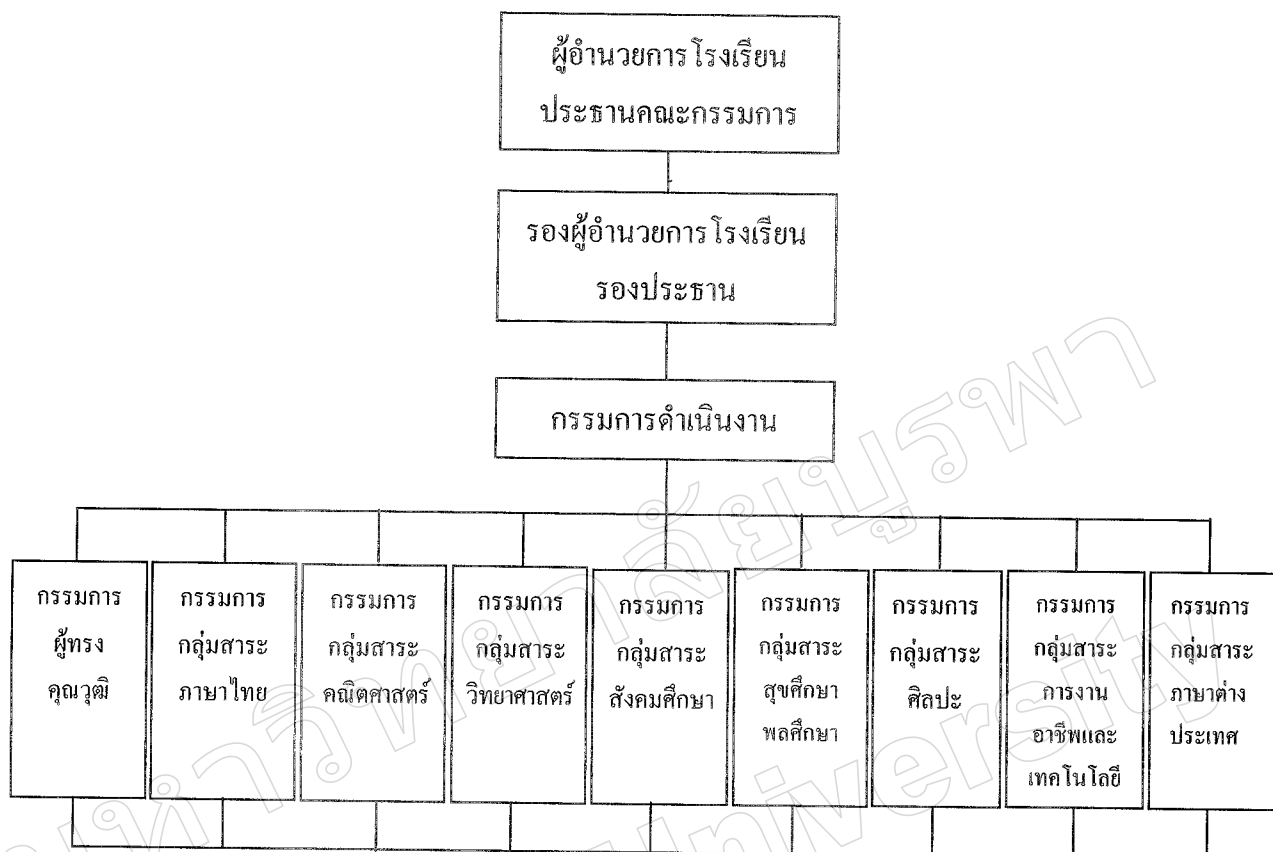
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ (Influence: I)
วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 น. ผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ปฏิบัติ 2 กิจกรรม
ดังนี้

กิจกรรม I 1 วิธีการที่จะพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม
โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติดังนี้

1. นำเสนอแนวคิดทีละคน ให้กลุ่มฟังพร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น
2. นำวิธีการของทุกคนมารวมกัน แล้วแยกประเภทที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน
ให้รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ส่วนที่ขัดแย้งกัน ใช้วิธีการสร้างการยอมรับฟังความคิดเห็น ร่วมคิด
ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ พร้อมจัดลำดับความสำคัญและจำแนกประเภทของวิธีการ
3. สรุปแนวคิดของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ

กิจกรรม I 2 วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ โดยมอบหมายให้กลุ่มให้
กลุ่มปฏิบัติการ ร่วมกันสังเคราะห์จาก II จัดออกเป็นกลุ่มตามความต้องการด้วยกิจกรรม ดังนี้

1. นำวิธีการทั้งหมดมาจำแนกเป็นกลุ่มกิจกรรมและประเภทตามลักษณะที่คล้ายคลึงกัน
และเกี่ยวข้องกัน
2. เปิดโอกาสให้กลุ่มร่วมกันอภิปราย เพิ่ม ลดและสามารถแก้ไขได้ตามแนวคิดของกลุ่ม
ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตระหนักถึงปัญหา
โดยให้มีการนำเสนอวิธีการที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ซึ่งแต่ละคนได้เสนอแนวทาง
กำหนดสภาพการเป็นแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียน และสรุปความคิดเห็นให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และที่ประชุมได้มีการนำเสนอว่าจะควรจะมีการจัดทำแผนกล
ยุทธ์ของ โรงเรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ขึ้นเพื่อให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาอะไรบ้าง ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ
แหล่งเรียนรู้อะไร มีแหล่งเรียนรู้อะไร ประเภทไหนบ้าง ระยะเวลาที่ปฏิบัติ ที่ประชุมจึงได้กำหนด
โครงสร้างการบริหารงานขึ้น ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และแผนปฏิบัติการ
พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน มีโครงสร้างการบริหารงาน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนเป็น
ประธาน รองผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นรองประธาน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย
ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนหน่วยงานเอกชน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน
และกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ช่วยวิจัย ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 โครงสร้างการบริหารโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

คณะกรรมการดำเนินงานทั้งหมดมีหน้าที่ดั่งนี้การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงพัฒนาในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control: C) วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ประธานได้ดำเนินการต่อเนื่อง ทำหน้าที่เป็นผู้นำการประชุมและมีกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ปฏิบัติ 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม C 1 การเขียนแผนดำเนินการ โดยนำกลุ่มกิจกรรมที่แยกประเภทจากกิจกรรม I 2 จะเกิดผลในการปฏิบัติได้ เมื่อจัดทำเป็นโครงการสนับสนุน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม โดยมอบให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมที่ตนเองถนัดและต้องการพัฒนา 1 กิจกรรม
2. เมื่อได้กลุ่มตามที่กำหนดแล้วแต่ละกลุ่มตั้งประธานและเลขานุการเพื่อทำหน้าที่

ประสานงาน

3. ประธานกลุ่มนำกิจกรรมที่เลือกมาอธิบายถึงประเด็นและวิธีการที่ได้มาและขอความเห็นต่อกลุ่ม ด้วยวิธีการระดมความคิดเห็นและบันทึก

4. เมื่อได้กิจกรรมแล้ว ประธานกลุ่มแบ่งกิจกรรมให้สมาชิกรับผิดชอบและเป็นผู้นำเสนอโครงการ พร้อมรวบรวมให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่เพื่ออภิปรายร่วมกัน

กิจกรรม C 2 กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาโดยจัดทำ โครงการและกิจกรรมร่วมกัน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการต่อโดยมอบให้ที่ประชุมพิจารณาว่าโครงการใดที่สามารถทำได้ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป

กลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดรายละเอียดของแผนกลยุทธ์ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบโครงการ จากการระดมความคิดเห็นได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เรียงลำดับตามความสำคัญ ความต้องการ ดังนี้ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่ ในขั้นตอนการนำเอากิจกรรมต่าง ๆ ผู้การปฏิบัติและจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบต่อกิจกรรมนั้น ๆ ดังนี้

1. กำหนดให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการเลือกกิจกรรมที่ตนเองถนัดและต้องการพัฒนา คณะ 1 กิจกรรม
2. กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ เลือกประธานและเลขานุการเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน
3. ประธานนำกิจกรรมที่เลือกมาอธิบายถึงประเด็นและวิธีการที่ได้มาและขอความเห็นต่อกลุ่ม ด้วยวิธีการระดมความคิดเห็น
4. ประธานกลุ่มแบ่งกิจกรรมให้สมาชิกรับผิดชอบและเป็น ผู้นำเสนอโครงการ พร้อมรวบรวมให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่เพื่ออภิปรายร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการได้ร่วมกัน วางแนวทางพัฒนาจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้ข้อสรุปกำหนดแผนกลยุทธ์โครงการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และแผนดำเนินการกิจกรรมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการ มีปฏิทินการปฏิบัติจัดทำโครงการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปฏิทินดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม
(อนันตชัยประชานุกูล)

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลา ในการดำเนินงาน	วิธีการเก็บข้อมูล	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)
1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ - สร้างความตระหนัก (A) - ระดมความคิด	1. กลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการมีความรู้ ความเข้าใจและ เห็นความสำคัญของ แหล่งเรียนรู้	25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึก	กลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการมีความรู้ ความเข้าใจและเห็น ความสำคัญของ แหล่งเรียนรู้
2. การจัดทำ (I) โครงการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ภายในโรงเรียน - เลือกแนวทางปฏิบัติ	2. กลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการกำหนด ทางเลือกในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ กำหนด เป้าหมายวิสัยทัศน์ กิจกรรม และจัดลำดับ ความสำคัญ	26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึก	โครงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน
3. การสร้างแนวทางปฏิบัติ ปฏิบัติงาน (C)	1. กลุ่มเป้าหมาย นำเอาโครงการสู่ การจัดกิจกรรม 2. จัดกลุ่มดำเนินการ มอบหมาย ความรับผิดชอบ ในแต่ละกิจกรรม	27-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึก	กิจกรรมการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน

ระยะการวางแผน (Planning Phase)

วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2555 หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Based Line Data) ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ร่วมกันประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ ร่วมกันการเลือกกิจกรรมตามโครงการที่คาดว่าจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติที่ต่อเนื่องนั้นมีวิธีการวิเคราะห์การจัดอันดับโดยใช้ตารางวิเคราะห์และดำเนินการ ดังนี้

1. นำกิจกรรมที่ได้มาให้คะแนนความสำคัญจากน้อยไปหามาก 5 ระดับ คือ 1, 2, 3, 4, และ 5 โดยพิจารณาจากองค์ประกอบด้านความต้องการ ความจำเป็น ความเหมาะสม บันที่กลงในตารางที่กำหนด

2. ทำการรวมคะแนนของทุกองค์ประกอบของแต่ละกิจกรรม

3. สรุปผล โดยตรวจสอบกิจกรรมที่มีคะแนนรวมกันมากที่สุดจะเป็นเรียงลำดับ

ความสำคัญที่ต้องปฏิบัติเป็นลำดับแรก ส่วนกิจกรรมที่มีคะแนนรองลงมาให้นำไปสู่การปฏิบัติ ต่อเนื่องตามลำดับ ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมความรับผิดชอบด้วยวิธีการระดมสมองในรายละเอียดของกิจกรรม ตามขั้นตอนได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการและผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละประเด็นลงในแผนปฏิบัติการ กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่

วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ แบ่งกลุ่มตามกิจกรรม ที่ได้เลือกไว้ตามความถนัด ความต้องการ จัดทำแผนปฏิบัติการกิจกรรมของแต่ละกลุ่มทั้ง 9 กลุ่ม คือ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่ ซึ่งแต่ละกลุ่ม มีประธานและเลขานุการเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน ร่วมกันจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่กลุ่มตนเองรับผิดชอบ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติและเตรียมดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการ โครงการ

1. จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมที่ทำได้เอง โดยนำแนวทาง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จำแนกกลุ่มไว้แล้วมาทำแผนปฏิบัติการ โครงการ โดยตอบ คำถาม ดังนี้

- 1.1 ทำอะไร (ชื่อกิจกรรม)
- 1.2 ทำแล้วได้อะไร (ผลที่คาดว่าจะได้รับ เกิดขึ้น)
- 1.3 ทำอย่างไร (กิจกรรม วิธีดำเนินการ)
- 1.4 ต้องใช้ทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณเท่าใด
- 1.5 ทำที่ไหน (สถานที่ที่จะดำเนินโครงการ)
- 1.6 ทำเมื่อไร (วันเวลาที่จะดำเนินโครงการ)
- 1.7 ใครบ้างจะช่วยทำ
- 1.8 ใครรับผิดชอบ (ผู้ดูแล ประสานงาน)

2. กิจกรรมที่ต้องขอความร่วมมือสนับสนุนจากองค์กรอื่น นำมาทำแผน โดยตอบคำถาม ดังนี้

- 2.1 ทำอะไร (ชื่อกิจกรรม)
- 2.2 ทำแล้วได้อะไร (ผลที่คาดว่าจะได้รับ/ เกิดขึ้น)
- 2.3 ประสานงานกับหน่วยงานอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร
- 2.4 ใครเป็นผู้ประสานงาน ติดตามความก้าวหน้า

โดยสรุปเป็นแผนปฏิบัติการ โครงการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประกอบด้วย กิจกรรม วัตถุประสงค์ การดำเนินการ เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator-KPI) และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)

วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2555 - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 หลังจากผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการ จัดทำ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ที่ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 9 กิจกรรม เสร็จเรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไปเป็นการนำแผนไปสู่ การปฏิบัติ (Implementation) โดยผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามแผนที่ กำหนดหน้าที่ไว้ ปฏิบัติโดยร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกัน สังเกต และร่วมกันสะท้อนผล ส่วนผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนงาน ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ รวมทั้งการที่ผู้วิจัยเข้าไป มีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมในบางช่วงของแผน พร้อมการติดตามผลการติดตามผลการปฏิบัติงาน ที่นำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุน ให้คำปรึกษากลุ่มให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผนที่วางไว้

ระยะการสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

การสังเกตติดตามและประเมินผลโครงการ/ กิจกรรมเป็นสิ่งที่จำเป็น ถือว่าเป็น การตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยรวม ว่ากิจกรรมที่ได้ดำเนินการนั้นมีความต่อเนื่องเหมาะสม สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไรและติดตามสังเกตความก้าวหน้าของ โครงการหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ได้ติดตามสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการทั้ง 9 กลุ่ม คือ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่

ผู้วิจัยได้กำหนดการนิเทศติดตามการดำเนินกิจกรรม 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รวมทั้งหมดได้
ดำเนินการนิเทศทั้งสิ้น 4 ครั้งต่อ รอบ

1. การสังเกต (Observation) เพื่อดูผลการดำเนินงาน

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ซึ่งเป็นการสังเกต
กระบวนการทำงานร่วมกันในการปฏิบัติตามแผนงาน รวมทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-Participatory Observation) เป็นการสังเกตการณ์กระบวนการทำงานร่วมกันของ
กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ โดยมีการจดบันทึกพฤติกรรม การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น
การปฏิบัติกิจกรรมและการร่วมประเมินผลความก้าวหน้าของงาน

วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ
ทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ ที่รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติ
กิจกรรมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งห้องปฏิบัติการและแหล่งการเรียนรู้ตามโครงการที่กำหนด
จากการสังเกตการณ์ดำเนินงานแต่ละกลุ่มแต่ละกลุ่มกิจกรรมมีการกำหนดและวางแผนสังเกต ดังนี้

- ครั้งที่ 1 วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม
- ครั้งที่ 2 วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ
- ครั้งที่ 3 วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ
- ครั้งที่ 4 วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ
- ครั้งที่ 5 วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ

2. การสะท้อนผล (Reflection) จากการสะท้อนผลเป็นการประเมินผลการสังเกต

กลุ่มเป้าหมายร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนจำนวน 5 ครั้ง พบว่า
กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงาน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนในโรงเรียน
มีความตั้งใจในการทำงานแม้จะมีอุปสรรค ทั้งในเรื่องของเวลา งบประมาณ ทุกคนปฏิบัติงาน
อย่างเต็มความสามารถมีกำลังใจดีในการปฏิบัติงานผู้วิจัยได้ติดตามนิเทศโดยใช้กลยุทธ์การนิเทศ
กำกับ ติดตาม การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของแต่ละกลุ่ม
กิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีปัญหาหลายอย่าง
ทั้งอาคารสถานที่ที่ชำรุดต้องใช้เวลาในการซ่อมแซม เพื่อให้สามารถใช้เป็นห้องปฏิบัติการได้
อย่างปลอดภัย สื่อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่ต้องจัดสรรเพิ่มเติม และที่จำเป็นในขั้นแรกก่อน ส่วนอื่น ๆ
ต้องร่วมกันวางแผนใหม่ว่าต้องเพิ่มอะไรอีกจนกว่าจะสมบูรณ์ ผลการดำเนินการไม่บรรลุตามตัวชี้วัด
ที่กำหนด จึงต้องดำเนินการในรอบที่ 2 ต่อไป

ในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล)
จังหวัดฉะเชิงเทราในรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 – 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกันกับในรอบที่ 1 คือ ระยะเวลาวางแผน ระยะเวลา นำแผนไปปฏิบัติ ระยะเวลาสังเกต และการสะท้อนกลับ มีปฏิทินการปฏิบัติโครงการการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล)

1. ระยะเวลาวางแผน (Planning Phase)

วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 หลังจากการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) รอบที่ 1 เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ร่วมกันประชุม จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันประชุมผลของการดำเนินการที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการในการพัฒนา นำข้อประเด็นมาร่วมกันสรุป วางแผนปรับปรุงพัฒนาใหม่ในรอบที่ 2 ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมความรับผิดชอบ ด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) รายละเอียดของกิจกรรม ตามขั้นตอนได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละประเด็นลงในแผนปฏิบัติการกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่ จัดวางแผนปฏิบัติการกิจกรรม โดยนำแนวทาง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จำแนกกลุ่มไว้แล้วมาทำแผนปฏิบัติการ โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่ร่วมกันสรุปตามประเด็น

1.1 กำหนดแนวทางรูปแบบการปรับปรุงใหม่

1.2 ดำเนินการปรับปรุงตามขั้นตอน

1.3 จัดสรร จัดหาทรัพยากรที่ต้องใช้และจำเป็นในกิจกรรม

1.4 กำหนดวันลงมือปฏิบัติการใหม่

1.5 กำหนดผู้รับผิดชอบ เพิ่มบุคลากร ประสานเพิ่มเติม

1.6 กำหนดติดตามการดำเนินงาน เสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไข ช่วยเหลือ

2. ระยะเวลา นำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)

วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 หลังจากผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ จัดทำ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 9 กิจกรรมรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไปเป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) โดยผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามแผนที่กำหนดหน้าที่ไว้ ปฏิบัติโดยร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกต และร่วมกันสะท้อนผล ส่วนผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนงานด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

ปฏิบัติการ รวมทั้งการที่ผู้วิจัยเข้าไป มีส่วนร่วมในการให้กำลังใจ เสนอแนะและให้ความช่วยเหลือ ในสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการและต้องการข้อเสนอแนะความคิดเห็น ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนา พร้อมการติดตามผลการติดตามผลการปฏิบัติงานที่นำไปสู่ การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุนให้คำปรึกษา กลุ่มให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผนที่วางไว้

3. ระยะเวลาสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

การสังเกตติดตามและประเมินผลโครงการ/ กิจกรรมเป็นสิ่งจำเป็น ถือว่าเป็น การตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยรวม ว่ากิจกรรมที่ได้ดำเนินการนั้นมีความต่อเนื่องเหมาะสม สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกต ติดตาม อย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจในการทำงานกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ ทั้ง 9 กลุ่ม คือ ห้องปฏิบัติการ ทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องดนตรี นาฏศิลป์ ห้องอาเซียน สวนสมุนไพร โรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเลี้ยงไก่ผู้วิจัยได้กำหนด การนิเทศติดตามการดำเนินกิจกรรม 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รวมทั้งหมดได้ดำเนินการนิเทศ ทั้งสิ้น 4 ครั้งต่อรอบ

3.1 การสังเกต (Observation) เพื่อดูผลการดำเนินงาน

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) ได้สังเกตกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการ โดยมีการจดบันทึกพฤติกรรม การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติ กิจกรรมและการร่วมประเมินผลความก้าวหน้าของงาน วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาท หน้าที่ ที่รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งห้องปฏิบัติการ และแหล่งการเรียนรู้ตามโครงการที่กำหนดจากการสังเกตการณ์ดำเนินงานแต่ละกลุ่มแต่ละกลุ่ม กิจกรรมมีการกำหนดและวางแผนสังเกต ดังนี้

การสังเกต รอบที่ 2

ครั้งที่ 1 วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2555	ผู้วิจัยได้สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม
ครั้งที่ 2 วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2555	ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ
ครั้งที่ 3 วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2555	ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ
ครั้งที่ 4 วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2555	ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการ

3.2 การสะท้อนผล Reflection) จากการสะท้อนผลเป็นการประเมินผลการ สังเกต
กลุ่มเป้าหมายร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนจำนวน 4 ครั้ง พบว่า
กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงาน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนในโรงเรียน
มีความตั้งใจในการทำงานแม้จะมีอุปสรรค ทั้งในเรื่องของเวลา งบประมาณ ทุกคนปฏิบัติงาน
อย่างเต็มความสามารถมีกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานผู้วิจัยได้ติดตามนิเทศโดยใช้กลยุทธ์การนิเทศ
กำกับ ติดตาม การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของแต่ละกลุ่ม
กิจกรรมการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการ
ดำเนินการบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนด กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการได้ร่วมกัน วางแนวทางพัฒนาจัดทำ
แนวทางการจัดกิจกรรมของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รอบที่ 2 มีปฏิทินการปฏิบัติจัดทำ
โครงการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ดังตารางที่ 3

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ตารางที่ 3 ปฏิทินการปฏิบัติโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนวัดชนะสงคราม
(อนันตชัยประชานุกูล) รอบที่ 2

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลา ในการดำเนินการ	วิธีการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)
1. ระยะการวางแผน	ปรับปรุงห้องปฏิบัติการทาง	9 พฤษภาคม	การสังเกต	ห้องปฏิบัติการทาง
1.1 พัฒนา	วิทยาศาสตร์ ซ่อมแซม จัดสื่อ	พ.ศ. 2555	การสัมภาษณ์	วิทยาศาสตร์จำนวน 1 ห้อง
ห้องปฏิบัติการ	วัสดุ อุปกรณ์เพิ่มเติมจัดกิจกรรม		การบันทึก	ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์
ทางวิทยาศาสตร์	การเรียนการสอนด้วยสื่อ			ครุภัณฑ์ อุปกรณ์สื่อ
	เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้			เทคโนโลยีที่ทันสมัย ป้าย
	นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลอง			บอร์ดนิเทศ
	ด้วยการปฏิบัติจริง			
1.2 จัดทำ	เพื่อจัดทำห้องปฏิบัติการ	10 พฤษภาคม	การสังเกต	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
ห้องปฏิบัติการ	คอมพิวเตอร์ ใหม่ 1 ห้องให้	พ.ศ. 2555 -	การสัมภาษณ์	1 ห้อง ประกอบด้วยเครื่อง
คอมพิวเตอร์	เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนใช้	10 กรกฎาคม	การบันทึก	คอมพิวเตอร์ โต๊ะวาง
	สืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศ	พ.ศ. 2555		โปรเจคเตอร์พร้อมอุปกรณ์
	ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์			วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์
				อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่
				ทันสมัย ป้าย บอร์ดนิเทศ
1.3 พัฒนา	เพื่อปรับปรุงห้องปฏิบัติการ		การสังเกต	ห้องปฏิบัติการทางภาษา
ห้องปฏิบัติการ	ทางภาษา ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้		การสัมภาษณ์	จำนวน 1 ห้อง ประกอบด้วย
ทางภาษา	การจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนา		การบันทึก	เครื่องคอมพิวเตอร์ โต๊ะวาง
	ทักษะกระบวนการเรียนรู้			โปรเจคเตอร์พร้อมอุปกรณ์
	ของนักเรียน			โทรทัศน์ เครื่องเล่น DVD
				เกม ต่อคำศัพท์ อักษร
				ภาษาอังกฤษ หนังสือนิทาน
				ภาษาไทย/ ภาษาอังกฤษ
				รูปภาพประกอบคำศัพท์
				ภาษาอังกฤษ
1.4 พัฒนา	เพื่อปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด		การสังเกต	ห้องสมุดจำนวน 1 ห้อง
ห้องสมุด	ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ทันสมัย		การสัมภาษณ์	ประกอบด้วย หนังสือต่าง ๆ
	สำหรับใช้ในการสืบค้นข้อมูล		การบันทึก	นิตยสาร/ วารสาร
	สารสนเทศต่าง ๆ และจัด			หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์
	กิจกรรมส่งเสริมพัฒนา			โปรเจคเตอร์ วีดีโอ สื่อ CAI
	นักเรียน			เครื่องเล่น DVD
				เครื่องคอมพิวเตอร์ โต๊ะวาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลา	วิธีการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)
1.5 จัดทำห้อง อาเซียน	ห้องอาเซียนเพื่อใช้เป็นที่ สำหรับนักเรียน ได้ศึกษาเรื่อง ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะ	10 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555	การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก	ห้องอาเซียนจำนวน 1 ห้องประกอบด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โต๊ะวาง เครื่องโทรทัศน์ เครื่องเล่น DVD เอกสารความรู้อาเซียน หนังสือความรู้เกี่ยวกับ อาเซียน คู่มือการจัดการ เรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
1.6 พัฒนาห้อง ดนตรีนาฏศิลป์	ห้องดนตรีนาฏศิลป์ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับนักเรียน ได้เรียนรู้		การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก	ห้องดนตรีนาฏศิลป์จำนวน 1 ห้องประกอบด้วย โทรทัศน์ เครื่องเล่น DVD วัสดุอุปกรณ์ ดนตรีนาฏศิลป์เครื่องดนตรี ไทย
1.7 จัดสร้างสวน สมุนไพร	เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการปลูกพืชสมุนไพรที่ใช้ ในการประกอบอาหารและที่มี สรรพคุณทางรักษาโรคเป็น แหล่งเรียนรู้ให้ นักเรียน ได้ ศึกษาค้นคว้า		การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก	สวนสมุนไพร จำนวน 1 แปลง ประกอบด้วย พืชสมุนไพรจำนวน 20 ชนิด พร้อมป้ายติดชื่อวงษ์ของพืช สรรพคุณ การใช้ประโยชน์
1.8 จัดสร้าง โรงเรือนเพาะเห็ด	เพื่อให้ นักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ส่งเสริมการสร้างรายได้ ได้และการประกอบอาชีพที่มีอยู่ ในชุมชนท้องถิ่น		การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก	โรงเรือนเพาะเห็ดจำนวน 1 หลัง ประกอบด้วยอุปกรณ์ ที่ใช้ในระบบการเพาะพันธุ์ เลี้ยงดูแล ก้อนเชื้อเห็ด จำนวน 1000 - 2000 ก้อน
1.9 จัดสร้าง โรงเรือนเลี้ยงไก่	เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การฝึก ปฏิบัติ ส่งเสริมการสร้างรายได้ และการประกอบอาชีพที่มีอยู่ ในชุมชนท้องถิ่น		การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก	โรงเรือนเลี้ยงไก่ จำนวน 1 หลัง ประกอบด้วย อุปกรณ์การเลี้ยงไก่ จำนวน 200 ตัว

จากการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการในรอบที่ 2 การปฏิบัติการตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 – วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้พบว่าการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยใช้กิจกรรมที่ร่วมกันกำหนดสามารถปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายและเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้

การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ดำเนินการดังนี้

1. สังเคราะห์รูปแบบและคู่มือการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้โดยใช้การสรุปความสัมพันธ์ที่เกิดจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ((Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
2. วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ประชุม สัมมนา เชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการพิจารณารูปแบบ คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) และให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการพิจารณาร่วมกัน เพื่อยืนยัน (Confirmation) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือ
3. ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบและคู่มือการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกูล) ตามคำแนะนำของกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 – 11.00 น. ผู้วิจัยนำรูปแบบและคู่มือให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการจำนวน 41 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 15 คน และร่วมกันพิจารณาประเมินรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เตรียมสถานที่ในการสนทนา ผู้ช่วยผู้วิจัย (Assistant) ทำหน้าที่เตรียมสถานที่จัดสถานที่ เตรียมห้องประชุมโรงเรียนวัดชนะสงครามเป็นสถานที่สนทนาและเตรียมอุปกรณ์ เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึกดินสอ

2. ผู้วิจัยจัดแนวทางในการสนทนากลุ่มและจัดลำดับหัวข้อในการสนทนา โดยกำหนดประเด็นสนทนาตามขั้นตอนการปฏิบัติการ

3. ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานร่วมกันพิจารณาประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยพิจารณาว่ารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมีปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Produce) และผลลัพธ์ (Outcomes) บรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University